

Länsstyrelsen i Gotlands län
Peter Landergren

15 september 2008

Planeringsunderlag för anläggande av våtmarker i Gotlands län

Länsstyrelsen har tagit fram en plan för anläggande av våtmarker på Gotland. Inom Snoderåns vattenområde föreslås 18 olika områden med en total areal på 425,5 ha. Därutöver föreslås att diken läggs igen inom åtta, icke närmare angivna, naturliga våtmarker. Huvudsyftet med de föreslagna våtmarkerna anges vara kväveretention.

Vattenrådet är positiv till att det anläggs våtmarker men att anläggandet förutsätter ett frivilligt deltagande. Även om kväveretention anges vara huvudsyfte med förslagen torde nya våtmarker även gynna naturmiljön, genom att de ökar vattenmängden i landskapet. Det är dock svårt att bedöma hur god effekten blir. Vi kan konstatera att en del av de föreslagna platserna är orealistiska, men har inte underlag för att närmare gå in på alla de olika föreslagna lägena i detalj, utan vill framhålla några generella synpunkter.

- Förslaget innebär att 4,8% av åkermarken inom Snoderåns vattenområde omställs till våtmark. Det är betydelsefull åkermark, men inte allt för stor areal om viktig samhällsnytta uppnås genom att våtmarkerna anläggs. Kostnadseffektivitet och samhällsnytta av de föreslagna åtgärderna är dock svårt att beräkna innan det görs en mer detaljerad plan. Även om kväveretention måste ske på åkermark finns det, enligt vår mening, möjlighet att öka mängden vatten i landskapet genom att istället för några av förslagen på åkermark välja sämre skogsmark inom Snoderåns avrinningsområde.

- De föreslagna våtmarkerna kan anläggas dels genom utgrävning och dels genom att ett utflöde sätts igen och en naturlig svacka i landskapet fylls med vatten. Kväveretentionen är beroende av vattenvolymen, så ett visst djup behövs. Sannolikt räknar man dock med att inte behöva gräva. En översiktlig beräkning ger vid handen att om hela den föreslagna våtmarksarealen (425,5 ha) skulle grävas ut till ett djup av 3 meter blir det minskade kväveläckage till Östersjön omkring 20% (ca 30 ton). Detta förutsätter att vattnet uppehåller sig i våtmarkerna så länge att huvuddelen av kvävet i vattnet hinner avskiljas. Det framgår inte om det ska vara någon speciell skötsel av de anlagda våtmarkerna. Flera av de föreslagna våtmarkerna ligger dessutom uppströms de större åkrarna. I verkligheten kanske effekten bara blir en minskning med 15 ton. Om man gör våtmarker utan att gräva blir sannolikt kväveretentionen mindre, eftersom det då handlar om en betydligt mindre vattenvolym. Grunda områden som torrläggs periodvis kommer snart att växa igen. Man måste i båda fallen utforma våtmarkerna så att de inte blir vandringshinder eller leder till lägre vattenflöden i Snoderån under torrperioder. De föreslagna

VATTENRÅDET Snoderån

våtmarkerna kommer troligen endast att ge ett minskat kväveläckage på 5-10 ton. Detta ska jämföras med att kväveläckaget de senaste fem åren minskat med omkring 80 ton genom åtgärder inom "Greppa Näringen".

- Möjligen skulle man uppnå större effekt (kväveavskiljning och vattenföring) med en våtmark i nedre delen av Snoderån. Tänkbara områden kunde vara de impediment som finns i Mästermyr (fd kärr) och även skogsområden nedströms kustvägen eller en i kombination med Mellingsmyr vid Sprogeån. Dessa alternativ finns inte med i planen men borde utredas.
- Det vore värdefullt att utreda om det, genom att höja dammluckorna och bygga fler dammluckor, går att höja vattennivån i Snoderkanalen under våren, utan att detta skadar kanalen och åkermarken. Med en höjd vattennivån kunde en viss tappning av vatten ske under sommaren och därmed Snoderån behålla ett visst vattenflöde under hela året.
- Vi hoppas att det redovisade planförslaget kommer att behandlas som ett arbetsmaterial och inte ges offentlighet som en rapport. Eftersom planen innehåller en del förslag som är olämpliga och planförslaget saknar flera lämpliga alternativ bör planen kontinuerligt uppdateras och en publicering som rapport försvårar en sådan nödvändig uppdatering.

Sammanfattningsvis är Vattenrådet Snoderån positiv till att det anläggs våtmarker där dessa även kan bli en tillgång för markägare. Vi tror att de miljömässiga effekterna av de föreslagna våtmarkerna i första hand gynnar den biologiska mångfalden, vilket är bra, men befarar att våtmarkerna inte får så stor betydelse för att begränsa näringsläckaget till Östersjön. Vi föreslår att man utreder möjligheterna att anlägga våtmarker närmare kustvägen samt vad en höjning av vattenståndet i kanalen och utbyggnad med fler dammluckor skulle innebära. Slutligen vore det värdefullt om Länsstyrelsen kunde ta fram ett bra exempel på anlagd våtmark som kunde förevisas vattenråden och intresserade markägare.

Lojsta den 16 september 2008
Styrelsen för Vattenrådet Snoderån

Lennart Niklasson

Björn Hjernquist